

vergadering **C218**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 2 mei 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over proefprojecten met statiegeld – 2115 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de geplande proefprojecten rond statiegeld – 2235 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over statiegeld – 2349 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het mislukken van de fusie tussen water-link en Pidpa – 2346 (2022-2023)	14
VRAAG OM UITLEG van Carmen Ryheul aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de gevolgen van het voorkeurtracé van de hoogspanningslijn Ventilus – 2358 (2022-2023)	15

VRAAG OM UITLEG van Tinne Rombouts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over proefprojecten met statiegeld
– 2115 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de geplande proefprojecten rond statiegeld
– 2235 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over statiegeld
– 2349 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Minister, collega's, mijn vraag werd al ingediend op 28 maart, dat is al enige weken geleden. De actualiteit is ondertussen wel wat bijgespijkerd. Ik wil de vraag toch stellen, minister, omdat het bericht dat ik in De Standaard las, me in verwarring bracht, vooral als het gaat over de samenwerking tussen Vlaanderen en de andere gewesten. Ik kon het bericht, zoals ik het in de krant las, niet volledig matchen met de informatie in het parlement. Ik zal de vraag stellen zoals ik ze had opgemaakt, en u kunt me, minister, wellicht meer duiding geven hoe ik het een en ander moet interpreteren of moet plaatsen.

De Standaard kopte 'Statiegeld op blikjes: deze drie voorstellen liggen op tafel'. Vervolgens is te lezen dat de komende drie maanden beslissend zijn voor de invoering van statiegeld op blikjes en plasticflessen. "Dat het statiegeld er komt, staat vast. Twee bekende systemen en een vers concept liggen een laatste keer op de grill." Tot daar het citaat.

Er wordt aangegeven dat het de bedoeling is dat Vlaanderen, Brussel en Wallonië samen een en hetzelfde systeem voor statiegeld zouden invoeren. Dat kunnen we alleen maar toejuichen, minister. We hebben ook altijd gevraagd om af te stemmen en naar één systeem te gaan. We lezen vervolgens dat er elke maand een overleg zou zijn tussen de drie gewesten, het bureau RDC, de administratie en ook het Groothertogdom Luxemburg en Frankrijk. Het einde van de tunnel zou in zicht zijn. In juli komt er een rapport van RDC en de aangestelde facilitator, zijnde Luc Wittebolle, over de drie opties die nog onderzocht worden. In december wordt de knoop doorgehakt.

De drie voorstellen die volgens minister Tellier van Ecolo nog op tafel liggen, zouden de komende maanden technisch uitgewerkt en uitvoerig getest worden. Dit zou gaan over het klassieke statiegeldsysteem dat men ook in Duitsland kent, het digitale statiegeldsysteem waarbij gescand wordt met een smartphone en, als derde, een nieuw systeem, waarbij bij de aankoop een link wordt gemaakt tussen het aangekochte blikje of flesje en de koper, met een soort klantenkaart. Als vervolgens het blikje via de blauwe zak wordt ingezameld, zal het blikje herkend worden bij het afvalverwerkingsbedrijf, wat ervoor zorgt dat het statiegeldbedrag wordt teruggestort.

Anderzijds lezen we in een nieuwsbericht op de website van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) van 17 februari dat bij het sluiten van de aanmeldingstermijn veertien ontvankelijke kandidaturen zijn genoteerd. Het gaat daarbij zowel om organisaties die technologieën aanbieden als om volledig uitgewerkte testcases of pilootprojecten. De aanbieders komen zowel uit binnen- als uit

buitenland. Deze voorstellen worden in een volgende stap besproken door de stuurgroep, die zich daarbij laat adviseren door een klankbordgroep met diverse maatschappelijke actoren. De geselecteerde projecten moeten voor het einde van 2023 afgerond worden. U geeft nog mee, minister, dat de voorstellen zullen worden omgezet in proefprojecten die in alle transparantie opgevolgd kunnen worden door alle actoren.

Deze vragen werden gebaseerd op de informatie op dat moment. Ik weet dat er ondertussen ook een update is gegeven aan de Vlaamse Regering over de lopende projecten en er is ook informatie bezorgd aan het parlement. Om een aantal maten te vinden wil ik toch de volgende vragen stellen over de berichtgeving.

Er zijn veertien kandidaturen genoteerd. Hoeveel ervan worden effectief omgezet naar concrete proefprojecten om te kunnen implementeren als statiegeldsysteem? Hoe is de selectie gebeurd?

Welke systemen zijn goedgekeurd als proefproject, zoals ik in vraag één stelde?

Is het derde systeem waarnaar minister Tellier verwijst, namelijk de klantenkaart en scanning in het afvalverwerkingsbedrijf, een van de goedgekeurde proefprojecten?

Minister Tellier geeft aan dat er elke maand overleg is tussen de drie gewesten, het bureau RDC, de administratie en ook het Groothertogdom Luxemburg en Frankrijk. Sinds wanneer, door wie en op welke manier is dit overleg samengesteld?

Sinds wanneer, door wie en op welke wijze is de facilitator Luc Wittebolle aangesteld? Voor mij was dit een nieuwe naam die ik in de krant las.

Sinds wanneer is het bureau RDC aangesteld en hebben zij de opdracht gekregen om een rapport op te maken over de drie te onderzoeken projecten? Ik vond die rol niet dadelijk terug in het overzicht naar de Vlaamse Regering toe.

Hoe verhouden het bureau RDC en de OVAM zich op inhoudelijk vlak en wat betreft de uitwerking van de proefprojecten?

Hoe wordt omgegaan met de uitspraak dat de komende drie maanden beslissend zijn voor de invoering van statiegeld op blikjes en flesjes, terwijl de OVAM aangeeft dat er veertien projecten zijn aangemeld die nog moeten starten met hun onderzoek? Wanneer zal de OVAM of de stuurgroep een rapport van deze te onderzoeken proefprojecten opleveren?

Waarom zit Nederland, die de grootste grens vormt met Vlaanderen, niet mee aan tafel? We hebben er in het verleden meermaals op gewezen dat een nauwe samenwerking met de Nederlanders belangrijk is. Als ze niet mee aan tafel zitten, op welke manier wordt er met Nederland dan wel samengewerkt en/of afgestemd?

Wanneer moeten de proefprojecten hun eindresultaten presenteren aan de stuurgroep of de OVAM opdat de Vlaamse Regering een beslissing kan nemen voor het einde van het jaar? Wanneer worden de resultaten van de proefprojecten besproken met de andere gewesten?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Minister, het is inderdaad zo dat eind 2022 de Vlaamse Regering eindelijk heeft beslist om tegen 2025 een statiegeldsysteem uit te rollen op alle plastic flessen en blikjes in Vlaanderen. In de nota die toen door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd, werd de mogelijkheid gegeven aan een digitaal scansysteem dat door de verpakkingsector naar voren wordt geschoven om zich te bewijzen. Maar dat systeem bestaat nog in geen enkel ander land en heeft nog niet bewezen dat het werkt in de strijd tegen zwerfvuil, in tegenstelling

tot klassiek statiegeld – dat debat hebben we al meermaals gevoerd hier in de commissie. De sector kreeg van u een jaar de tijd om aan de hand van proefprojecten te bewijzen dat digitaal statiegeld een levensvatbare optie is op het vlak van gebruiksgemak, privacy, fraudegevoeligheid en uiteraard – dat is het belangrijkste – dat het de afvalberg vermindert.

Eind januari van dit jaar lanceerde de OVAM een oproep aan bedrijven en organisaties om pilootprojecten in het kader van digitaal statiegeld op te zetten en uit te testen. Zoals de collega daarnet zei, werd eind februari gemeld dat er in totaal veertien projectvoorstellen werden ontvangen. Volgens de tijdslijn die u en de OVAM ons begin januari hebben getoond, zouden de pilootprojecten worden uitgevoerd in het tweede en derde kwartaal van 2023, dus vanaf 1 april. Op onze vraag bevestigde u, minister, dat u ook het parlement zou informeren over elke stap in het proces.

Wij dringen al jarenlang aan op de snelle invoering van het statiegeldsysteem. In Nederland wordt het statiegeld vanaf 1 april zelfs nog uitgebreid naar blik. Daardoor neemt onze achterstand ten opzichte van de ons omringende landen enkel toe. Om te vermijden dat de piste van het digitaal statiegeld door de sector kan worden gebruikt als verdragingsmanoeuvre – waar wij nog altijd voor vrezen – is het cruciaal dat er zo transparant en proactief mogelijk wordt gecommuniceerd over de verschillende stappen.

Daarom heb ik de volgende concrete vragen.

Vorige week hebt u, minister, een kwartaalrapportage overgemaakt – een heel interessante kwartaalrapportage – in het kader van een pilootproject digitaal statiegeldsysteem. Daarin is er ook sprake van een pilootproject in een open omgeving. Kunt u daar wat meer uitleg en toelichting rond geven?

Hoe zullen de deelnemende bedrijven en organisaties moeten rapporteren over de resultaten? Zijn er ondertussen al objectieve criteria opgesteld voor de evaluatie door de OVAM? Zo ja, over welke criteria gaat het precies? Hoe houden we in het oog dat die criteria objectief en meetbaar zijn?

Hoe zal precies worden gecommuniceerd over de voortgang van de pilootprojecten, zowel naar het parlement, de klankbordgroep als het brede publiek? Naar transparantie en openbaarheid is dat, denk ik, heel belangrijk voor het welslagen en het vertrouwen.

Hoe verloopt het overleg met de andere regio's over de invoering van statiegeld? In welke mate zijn zij betrokken bij de veertien pilootprojecten?

Parallel met het digitale scansysteem zou ook het klassieke systeem uitgewerkt worden om opnieuw uitstel te vermijden als het digitale statiegeld niet haalbaar blijkt. Welke stappen zijn daarvoor al ondernomen? Blijft een uitrol, ten laatste in 2025, nog haalbaar?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, ik heb een soortgelijke vraag. In januari lanceerde de OVAM een oproep voor pilootprojecten om het digitaal statiegeldsysteem te testen. Op basis daarvan werden veertien kandidaturen ingediend. We hebben die ontvangen. Er zijn een stuurgroep en een klankbordgroep opgericht om de pilootprojecten op te volgen.

Er zouden in een eerste fase pilots in een gesloten omgeving worden opgezet. In een tweede en derde fase zou dat verruimd worden naar een buitenomgeving en vakantieparken. De pilots zouden een aantal technisch-operationele aspecten moeten bevatten, maar ook het gebruiksgemak thuis en buitenshuis en oplossingen

voor mensen zonder smartphone, zonder wifi, voor buitenlanders en zo verder, moeten omvatten. Niet elk pilootproject moet elk aspect afdekken. Dat was zo in de oproep beschreven.

Er zijn intussen drie pilootprojecten gekozen en de tests zijn begonnen. We hebben vorige week inderdaad de lijst van de kandidaturen en de lijst van de gekozen pilootprojecten gekregen. Tegelijkertijd, minister, lezen we in De Standaard van 23 maart dat minister Tellier drie verschillende systemen van statiegeld onderzoekt. Een eerste is het klassieke systeem, een tweede is het digitale en een derde is iets tussen de twee. Op de hoorzitting hier is meerdere keren gevraagd naar het onderzoek dat minister Tellier in Wallonië had opgestart, voordat u aankondigde dat u statiegeld zou invoeren. U hebt toen gegarandeerd dat er afstemming zou zijn, althans volgens de berichtgeving. In de rapportage van de OVAM lees ik niet zo heel veel over afstemming.

Op basis van welke criteria werden de pilootprojecten gekozen? Werden de Waalse of Brusselse overheid betrokken bij de keuze van deze projecten of bij de test van dit digitaal systeem? Er is de belofte dat er een eenduidig systeem voor heel België zou worden ingevoerd.

Wat zijn de verdere stappen in dit proces? Zijn alle drie de pilots tegelijk opgestart?

Hoe wordt getest of dit werkelijk zal leiden tot minder zwerfvuil? Welke garanties zullen we daarvoor hebben? Welke methodiek zal worden gebruikt? Zal de OVAM een evaluatie maken of is dat aan Fost Plus?

Op welke wijze worden steden en gemeenten op de hoogte gebracht van het digitaal statiegeldproefproject?

De samenwerkingsovereenkomst van Fost Plus moet hernieuwd worden. Welke stappen werden hiervoor al ondernomen? Op welke wijze zal deze commissie bij deze discussie betrokken worden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik zal gebundeld antwoorden op de verschillende vragen van de drie collega's.

Tijdens de hoorzitting over digitaal statiegeld op 7 februari heb ik toegezegd om elk kwartaal een rapportering aan de Vlaamse Regering en aan het Vlaams Parlement over te maken met een stand van zaken om elke verdachtmaking in dit dossier te vermijden. Dat was niet te doen in het begin van het dossier. Ik blijf er daarom ver van af. De OVAM heeft de lead. Ik probeer daar zo weinig mogelijk mee te maken te hebben, daar ben ik heel formeel in.

De rapportering van het eerste kwartaal werd jullie bezorgd. In die kwartaalrapportering krijgt u een volledig antwoord op de vragen die specifiek gaan over het piloottraject digitaal statiegeld voor 2023 in Vlaanderen. Hierin werden dus een aantal van de gestelde vragen al beantwoord, onder meer betreffende de drie geselecteerde consortia/bedrijven, de betrokkenheid van de gemeenten, timing, criteria, stuurgroepen die de criteria gescreend hebben enzovoort. Concreet moeten de pilootprojecten van fase 1 dit kwartaal opgestart en afgerond worden. Alle voorbereidingen worden hiertoe getroffen op basis van het testprotocol dat ook met jullie werd gedeeld.

Een publieke oproep leidde tot veertien kandidaturen. Dat is heel wat. Die werden jullie bezorgd via de kwartaalrapportering. Drie organisaties werden geselecteerd op voorstel van een speciaal daarvoor opgerichte stuurgroep en na overleg met een brede klankbordgroep en milieu- en consumentenvereniging om een technologie uit te testen. Het gaat over Cegeka, Unbox en DDRS Alliance. Ze zullen worden uitgenodigd

om een concreet projectvoorstel in te dienen om nog voor de zomer van start te gaan. Alle projecten moeten eind 2023 afgerond zijn. Ook het aanbod van Volvo Cars Gent om als testomgeving te fungeren werd aanvaard. Ook logistieke expertise, Solucious, en Cronos, de digitale kluis, worden meegenomen om in een latere fase eventueel te integreren in een van de pilootprojecten.

De projecten werden geselecteerd op basis van verschillende criteria: de mate waarin het past binnen de scope, de maturiteit van het voorstel, de timing waarbinnen het kan worden uitgerold en de volledigheid ervan. Nogmaals, het is testen, en als het niet goed is, is het niet goed. Alle pilootprojecten die in Vlaanderen in de loop van 2023 starten, gaan het digitale statiegeld uittesten waarbij gescand wordt met een smartphone of handscanner. De derde optie uit de Waalse statiegeldstudie, een feitelijke variant van digitaal statiegeld, gebeurt in opdracht van het kabinet-Tellier, waar we goed mee samenwerken. Zij hebben in het najaar van 2022 een onderzoeksbestek gelanceerd met als opdracht de mogelijkheden voor statiegeld te onderzoeken. De opdracht is eind 2022 gegund aan RDC. Het kabinet-Tellier is dus opdrachtgever voor deze opdracht; RDC en Luc Wittebolle zijn opdrachtnemer.

In december 2022 werd Vlaanderen ook uitgenodigd op de stuurgroep die de Waalse statiegeldstudie begeleidt. Op 5 januari was er de startvergadering van de stuurgroep. Vlaanderen is hier vertegenwoordigd door de OVAM. Ook vanuit de federale en Brusselse overheden is hier vertegenwoordiging. Ook Luxemburg heeft gevraagd om deel te nemen aan de stuurgroep, omdat zij in de komende jaren statiegeld willen invoeren. Frankrijk maakt ook deel uit van de stuurgroep. In Frankrijk zal in de loop van juni 2023 een beslissing genomen worden over het al dan niet invoeren van statiegeld, en daarvoor zijn ook een aantal studies uitgevoerd door de Franse milieu-administratie. Deze studies over statiegeld uit Frankrijk worden, net zoals de Vlaamse OVAM-studies, en de ervaringen uit Nederland, meegenomen in het Waalse onderzoek. Tijdens de startvergadering van de Waalse statiegeldstudie werd meegedeeld dat, naar aanleiding van de beslissing van de Vlaamse Regering, de conceptnota, het oorspronkelijke opzet van de Waalse studie werd aangepast en dat RDC concreet drie scenario's ging onderzoeken: klassiek, digitaal en scenario 3 met ontwaarding bij de sorteerder. De Waalse studie zal ook maximaal gebruikmaken van de resultaten van de Vlaamse pilootprojecten. Want dat hebben we afgesproken, dat we zoveel mogelijk informatie hebben: wij over de Waalse studie, zij over de Vlaamse pilootprojecten.

Ook de timing van de Waalse statiegeldstudie werd aangepast. De bedoeling is nu om net voor de zomer al een eerste doorrekening te hebben van de drie scenario's. De afronding van die studie en een mogelijke beslissing in Wallonië inzake statiegeld is ook voor het einde van 2023. En dan hebben wij, en zij ook, onze pilootprojecten afgerond. En dan kunnen we hopelijk gezamenlijk een systeem aan de hand van de onderzoeken uitkiezen.

De Waalse statiegeldstudie en het Vlaamse piloottraject sporen dus goed samen. Ook de samenwerking tussen de administraties verloopt goed. Beide trajecten zullen tegen eind 2023, dit jaar dus, tot een resultaat komen. Er is ook afstemming tussen beide trajecten. Zo is het Waalse Gewest opgenomen in de klankbordgroep van het Vlaamse piloottraject en zit de OVAM ook in de stuurgroep van de Waalse statiegeldstudie. Ik denk dat er nog in geen enkel dossier ooit zo fel is samengewerkt tussen de deelstaten. Luxemburg heeft zich ook aangemeld, en Frankrijk kijkt ook een beetje mee.

Wat betreft Nederland is op de Vlaams-Nederlandse top afgesproken dat Nederland en Vlaanderen hun kennis en ervaringen ten aanzien van statiegeld blijven delen.

Eind 2023 moet in Vlaanderen dan de beslissing vallen of er al dan niet digitaal statiegeld ingevoerd zal worden. De beslissing dat er statiegeld komt, is genomen.

Maar eind 2023, aan de hand van pilootprojecten die lopen, en wat de Waalse collega's aan het doen zijn, zal er een beslissing genomen worden. En ik denk dat het logisch is dat beide gewesten voor een gelijkaardig systeem kiezen.

De andere gewesten volgen het Vlaamse piloottraject mee op. Zij zitten ook in de klankbordgroep en zijn zo dus op de hoogte van de ontwikkelingen. Ik denk dat we samen moeten oversteken, moeten kiezen welk systeem het wordt. Maar ik denk dat geen enkele politicus een systeem zou invoeren dat niet werkt. Het is dus goed dat we die pilootprojecten hebben: als het niet werkt, werkt het niet en zullen we naar dat klassiek systeem gaan dat we kennen.

Momenteel wordt volop gewerkt aan de uitrol van de pilootprojecten. Zoals ook duidelijk gesteld in de conceptnota mag dit project geen reden zijn voor vertraging voor de invoering van statiegeld. Ik heb dat ook heel duidelijk aan Fost Plus en aanverwanten meegedeeld, dat ik daar echt wel mee wil verdergaan, en dat er geen vertragingsmanoeuvres uitgevoerd mogen worden, natuurlijk ook omdat we de timing met het Waalse Gewest hebben afgestemd.

Indien het digitale systeem niet voldoet, moet in 2025 een ander systeem operationeel zijn. Dit blijft haalbaar, mits dit ook voor de andere gewesten en de federale overheid prioritair blijft. Binnen de Interregionale Verpakkingscommissie (IVC) is een werkgroep opgericht met de administraties van de drie gewesten die momenteel de wetgeving aan het uitwerken zijn. In de artikels waar er wetgevend een verschil zou zijn tussen digitaal of klassiek statiegeld, worden beide versies uitgewerkt, zodat we tegen eind dit jaar finaal zullen weten welk type we kiezen, en we een ervan kunnen schrappen.

In een van de vragen – ik denk dat het een vraag van collega Schauvliege was – is er sprake van een samenwerkingsovereenkomst met Fost Plus. Ik ga ervan uit dat u de erkenning van Fost Plus bedoelt. De erkenning van Fost Plus moet inderdaad eind dit jaar hernieuwd worden. Daartoe moet Fost Plus tegen uiterlijk 1 juli 2023 een nieuwe erkenningsaanvraag indienen. Deze aanvraag wordt beoordeeld door de IVC, die het mandaat heeft om een nieuwe erkenning af te leveren of niet.

In de procedure hierrond, vermeld in het interregionaal samenwerkingsakkoord, is niet voorzien dat de parlementen daarbij worden betrokken, maar uiteraard kunnen we de relevante informatie over statiegeld die hierin naar voren komt, ook delen via de kwartaalrapporteringen. Mijn ervaring met Fost Plus is niet goed. Zij weten dat ook. Ik vind dat ze zeer oubollig en heel weinig transparant zijn. Die organisatie is eigenlijk ongelooflijk. We zullen zien hoe dat verder afloopt.

Bij een effectieve invoering van statiegeld zal ook het interregionaal samenwerkingsakkoord verpakkingen aangepast moeten worden. Elke aanpassing hieraan moet finaal goedgekeurd worden door het parlement. In die zin zijn het parlement en de commissie sowieso wel betrokken in de verdere discussie rond de verankering van het statiegeld in de wetgeving. Zoals ik al heb gezegd, zijn de voorbereidende werken bezig. Beide versies worden op dit moment uitgewerkt, digitaal en klassiek, en dan zal dat in het parlement komen. Maar first things first, en dat is zien dat de resultaten op tafel liggen. Men zal zich moeten bewijzen en mij moeten overtuigen – en jullie ook allemaal, denk ik – dat de resultaten er liggen, en daarom zijn de testprojecten er.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik begrijp dat er dus duidelijk twee verschillende trajecten lopende zijn, enerzijds aan de Vlaamse zijde en anderzijds aan de Waalse zijde. Er is wel overleg, of betrokkenheid, maar elk gewest doorloopt voor een stukje zijn eigen traject. Vandaar ook wel de verwarring in de krantenberichten.

Minister, ik ben dan wel wat bezorgd voor een goede afstemming van alle informatie en de timing. De drie voorstellen gaan blijkbaar in testfase, maar ik begrijp dat dit verschillende voorstellen zijn. U geeft aan dat het bij ons gaat om Unbox, Twintag-Verhaert-Cegeka en DDRS Alliance, waarbij ik begrijp dat het bij alle drie over een digitaal systeem gaat. Minister, mag ik ervan uitgaan dat het op Vlaams niveau drie consortia zijn die effectief met een scan via de smartphone werken, of zit daar nog een andersoortig digitaal systeem tussen? Dat is mij niet duidelijk bij de terugkoppeling, dus graag daar duidelijkheid over.

Ten tweede hoorde ik u aangeven dat deze drie consortia nog voor de zomer een project moeten indienen, meende ik. Ik maak mij wat zorgen over de snelheid van de trajecten of proefprojecten, en over het feit of er voldoende tijd is om die testing te doen, zodat men achteraf niet kan zeggen dat ze te weinig tijd hebben gehad. Begrijp ik het goed dat ze effectief nog moeten uittekenen hoe ze het project aan sich gaan testen en dat ze dat nog moeten indienen? Het is mij niet helemaal duidelijk waarom dat niet in het begin is gebeurd.

Ten derde, ik begrijp dat er in Wallonië dus ook een digitaal systeem wordt getest. Ze hadden drie zaken: klassiek, digitaal en met een klantenkaartsysteem. Is het digitaal systeem waarover men in Wallonië spreekt, hetzelfde als in Vlaanderen, zijnde een scanning met een smartphone, of is dat nog een ander digitaal systeem? Kunt u daar ook duidelijkheid over geven? Worden de drie voorstellen die in Wallonië worden getest, ook aan dezelfde criteria getest die wij hanteren, zijnde doeltreffendheid, toegankelijkheid, fraudegevoeligheid, privacy en operationele toepasbaarheid? Zijn dat ook de criteria die men in Wallonië gaat testen, ja dan nee? Dit gewoon om ook de afweging ten opzichte van elkaar maximaal te kunnen afstemmen.

Een vierde vraag nog, minister. U vertelde ook dat er in Frankrijk een digitaal systeem was getest. Opnieuw dezelfde vraag: is dat ook hetzelfde digitaal systeem zoals wij hier voor ogen hebben, zijnde een scanning met een smartphone, of is dat ook nog eens een ander digitaal systeem? Welk systeem is dat dan precies, kwestie van ook daar te weten hoe we die informatie kunnen vergelijken.

Dan kom ik tot mijn vijfde en laatste vraag, minister. Ik heb net meegegeven dat ik bezorgd ben over de timing: 'tegen het einde van het jaar'. Ik vind het heel goed dat u al heel duidelijk aangeeft dat federaal ook de administratieve voorbereiding gebeurt op de beide pistes. Als ik echter kijk naar de timing die voor ogen wordt gehouden voor onze proefprojecten – waar u aangeeft dat die tegen het einde van het jaar klaarheid moeten brengen –, wat moet ik dan verstaan onder 'het einde van het jaar'? Is dat 31 december? Als we ook op 31 december de beslissing willen nemen, ga ik ervan uit dat we de proefprojecten toch ook nog moeten kunnen evalueren en tot een besluit moeten kunnen komen. Meestal neemt dat ook enige tijd in beslag: agenderen in de regering en zo meer. Kunt u daar iets specifieker over zijn? Wanneer moeten de proefprojecten hun rapport afleveren, zodat u ook nog de tijd en ruimte hebt om tot een beslissing te komen met deze Vlaamse Regering?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Dank u wel, minister, voor de heel uitgebreide en interessante toelichting. Het was vrij volledig, maar ik maak me, net zoals mijn collega, ook zorgen over de timing. Ik zie niet onmiddellijk hoe we die op een goede manier kunnen volhouden. Uit de timeline die Fost Plus heeft voor de pilootprojecten blijkt dat ze pas eind november een pilootproject willen doen in een open omgeving. Nochtans is dat het enige project dat ergens in de buurt komt van de situatie zoals ze zal zijn als digitaal statiegeld echt zal worden uitgevoerd en ze dat ook op die manier kunnen testen.

Als Fost Plus de tijd neemt tot december om dat te testen, dan dwingen ze de Vlaamse Regering om onmiddellijk na die testing een keuze te maken. U zou een

keuze maken voor eind december 2023. Dat lijkt me geen ernstige aanpak van Fost Plus. Daarmee dreigt Fost Plus de regering voor het blok te zetten. Ofwel moet er snelsnel worden beslist zonder echte kennis van zaken, ofwel moet de uitrol vooruitgeschoven worden. Dat is iets waar we eigenlijk al langer voor vrezden. De verpakkinglobby wil enkel vertragen.

Mijn concrete vraag is, minister, of u akkoord gaat met die timeline. Vindt u het op die manier haalbaar om een weloverwogen beslissing te nemen tegen het einde van het jaar? U zegt dat, op advies van de advocaten, er een openbare aanbesteding moet gebeuren. Is dat in die korte periode haalbaar? Ik was blij dat u in uw tussenkomst zei dat ze zich zullen moeten bewijzen en dat, als de proefprojecten niet goed zijn, er nieuwe proefprojecten kunnen komen. U zei wel dat ze zich moesten bewijzen, maar het traject laat weinig ruimte om dat serieus te laten testen. Dat gaat niet als we pas in november voor het eerst naar een open omgeving gaan.

Mijn concrete vraag is: hoe ziet u die timeline? Bent u het ermee eens? Indien ja, hoe gaan we dat praktisch doen? Dat is voor mij helemaal niet duidelijk. Ofwel moet het allemaal heel vlug gebeuren, ofwel zal het niet weloverwogen gebeuren. Ik maak mij daar enorm veel zorgen over. Wat Fost Plus voorstelt, is totaal niet realistisch naar praktische uitvoering toe.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik onthoud dat er een afstemming is tussen de Waalse studie en de Vlaamse proefprojecten die nu lopen, in de twee richtingen. Dat is zeker positief. Ik hoop natuurlijk ook dat u met de resultaten van die evaluatie zonder taboes rekening zult houden.

Ik ga niet in op de timing, want dat hebben de twee collega's al gedaan. Het is inderdaad een grote zorg die moet worden aangepakt. Ik heb een andere vraag. Het is mij nog altijd onduidelijk, minister, wie de evaluatie van die pilootprojecten zal maken. Is dat de OVAM of Fost Plus? Ik veronderstel dat het de OVAM is, maar ik wil het u toch nog eens horen zeggen.

Mijn tweede vraag is hoe de lokale besturen op de hoogte worden gebracht van het digitale statiegeldproefproject. Ik heb op die vraag niet echt een antwoord van u gekregen. Klopt het dat de OVAM de lokale besturen hierover informeert? Ik heb informatie dat Fost Plus een rondgang aan het doen is bij de lokale besturen. Het lijkt me niet zo'n goede evolutie dat ze nu al beginnen rond te gaan bij de lokale besturen om hun digitaal systeem te promoten, alvorens de resultaten van de pilootprojecten bekend zijn. Hebt u weet, minister, van het feit dat Fost Plus die tour aan het doen is? Als dat zo is, wilt u die dan stilleggen? Lijkt het u niet opportuun dat de OVAM die informatie ter beschikking stelt van de lokale besturen in plaats van Fost Plus?

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Het is hier al gezegd: is er ook een link met Nederland? Want allemaal goed en wel dat je over een Waalse 'grens' en de overeenkomst met Wallonië spreekt, maar ik denk dat als Vlaanderen inkopen gaat doen – en ook aan de drankverpakking –, het naar Nederland gaat. Wallonië, en zeker die heel ruime grensstreek, gaat dan naar Frankrijk. In die zin zou je bijna met drie landen overeen moeten komen, want in welke mate kom je dan met dat verpakkingverhaal al dan niet in de problemen?

Gwenny De Vroe (Open Vld): Ik heb zelf nog namens mijn fractie een aantal vragen. De collega's hebben ook al extra vragen gesteld rond de projecten die lopen. Het lijkt me nuttig om als parlementslid de volledige aanvraagdossiers te ontvangen, zodanig dat we in detail kunnen doorgronden wat er precies wordt uitgerold. Ik denk dat dat een normale vraag is. Wij hebben daar wel een zicht op,

maar hebben niet de details. Ik denk dat het heel nuttig zou zijn om die alsnog te mogen ontvangen. We hebben met de commissie verzocht om die kwartaalrapporteringen zo snel mogelijk te ontvangen, en dat is ook gebeurd, waarvoor dank. We volgen het dossier toekomstgericht in detail verder op. Dus we kijken uit naar die volledige aanvraagdossiers en of er in die rapportering wordt gemeld dat er nog andere verslagen van de stuurgroep niet definitief werden goedgekeurd. Ik ga ervan uit dat die ondertussen wel al goedgekeurd zijn. Ik zou dan willen vragen om die ook nog na te sturen. Zo kunnen we verder kijken en inzichten krijgen.

Ik ga niet terugkomen op de open en gesloten omgevingen. Ik kan stellen dat wij de bezorgdheid met betrekking tot de timing delen. De gesloten testomgevingen zijn ondertussen in principe al lopende. Ik vroeg me af of we daar al sneller iets van terugkoppeling zouden kunnen krijgen, zodat we iets meer gerustgesteld kunnen zijn om die timing te halen. Ik denk dat dat belangrijk is. Dan las ik ook in de rapportering dat, gezien de beperkte looptijd van de pilootprojecten, representatieve metingen van zwerfvuil op het terrein praktisch heel moeilijk te organiseren zijn. Daar stelde ik me toch vragen bij. Ik vond dat vreemd, want het lijkt mij in eerste instantie een heel essentieel doel van het statiegeldsysteem om met die metingen te achterhalen of het effectief effect heeft. Het lijkt me een vreemde redenering, en misschien kan daar nog extra uitleg bij worden gegeven.

Wat betreft de haalbaarheidsstudie, deed het bedrijfsleven ook een aantal bevestigingen met lokale besturen over de ervaringen met betrekking tot de openbare vuilbakken. Daar zou ik graag willen weten wat de uitkomst is. Ik weet dat er eind april een webinar is geweest. Ik vroeg mij af hoeveel gemeenten daaraan hebben deelgenomen en wat de resultaten van dat webinar zijn. Zijn daar al lessen uit getrokken, want ik denk dat de openbare plaatsen van lokale besturen hier heel belangrijk zijn.

U weet dat wij als partij heel grote voorstander zijn om hier in Vlaanderen een voortrekkersrol te spelen op het vlak van vooruitstrevendheid. Ik denk dat we, met heel deze regering, fier zijn dat we zo'n innovatief bedrijfsleven hebben in Vlaanderen. Dus wij kijken enorm uit naar de resultaten van die pilootprojecten en geloven daar ook in. Het regeerakkoord maakt heel duidelijk gewag van het invoeren van een statiegeldsysteem, dus dat wordt heel duidelijk en ruim onderzocht met verschillende landen, maar er wordt ook melding gemaakt van een beloningssysteem. Dat laatste is wat ik tot hiertoe een beetje mis in de studie, tenzij we andere inzichten gaan krijgen als we effectief de aanvraagdossiers in detail mogen ontvangen. Maar ik denk dat dat beloningssysteem, zoals vermeld in het regeerakkoord, toch ook goed onderzocht moet worden.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik denk dat de OVAM altijd bereid is om de testen, en alle andere vragen, hier te komen beantwoorden. Ik hoor bij veel collega-parlementsleden dat er interesse is, dus zij kunnen dat komen toelichten als jullie dat willen.

Wat betreft uw vraag, mevrouw Rombouts, kan ik zeggen dat het twee aparte trajecten zijn. Wallonië richt zich meer tot een theoretisch onderzoek, wij testen het terrein. Beide zaken passen wel in elkaar, waardoor we op het einde van het jaar het volledige plaatje hebben.

Wat de Vlaams testings betreft hebt u goed begrepen dat het om digitale systemen gaat, conform wat is afgesproken in de conceptnota. De projecten die ingediend zijn, moeten nog worden goedgekeurd door de klankbordgroep. Het is niet zo dat de projecten nog moeten worden gemaakt; ze moeten wel nog worden goedgekeurd door de klankbordgroep. Die goedkeuring zal er, denk ik, volgende week zijn, en dan kan men gaan starten op het terrein. Het digitaal systeem waar Wallonië naar kijkt, is hetzelfde als waar wij naar kijken, dus we hebben hetzelfde voor ogen.

Er is heel duidelijk aan Fost Plus en de indieners gecommuniceerd dat de Vlaamse Regering een beslissing wil nemen tegen het einde van het jaar. We hebben geen zin in vertragingsmanoeuvres. Fase 1 is aangevat. Dat is een gesloten omgeving met testen in mei – dus nu ongeveer. Fase 2 is een halfopen omgeving. Dat is voor in de zomer. Fase 3 is een open omgeving. Dat zal op het niveau van gemeenten of wijken zijn. Het voorstel is dit te testen in november om dan in december tot een evaluatie te komen, maar men zegt mij dat de timing niet in steen gebeiteld is. Ik vind wel dat jullie een punt hebben dat het misschien wat kort dag is, dus we gaan vragen dat ze dat vervroegen. Misschien kan het vervroegd worden naar oktober in plaats van november, zodat we voldoende tijd hebben, zowel in de Vlaamse Regering als hier, wanneer we die drie systemen toelichten. Dus ik ga zeker vragen om het te vervroegen naar oktober.

Als we kiezen voor een openbare aanbesteding zijn we een stap verder, maar zo ver zijn we nog niet.

Op de vraag wie de evaluatie doet, kan ik antwoorden dat het de stuurgroep onder het voorzitterschap van de OVAM is, maar ook de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG), Fost Plus, de Federatie Voedingsindustrie (Fevia) en Co-meos – denk ik – zitten daarin.

Wat de klankbordgroep betreft, worden de lokale besturen op de hoogte gehouden. Men zegt dat nu de informatie over de pilootprojecten wordt meegedeeld. Dus niet dat het de statiegeldprojecten zullen zijn, wel de pilootprojecten die lopende zijn.

Grenseffecten spelen altijd, mijnheer Pieters, alleen al omdat landen een andere fiscaliteit hebben. Vandaag heb je heel wat Vlamingen die de grens oversteken naar Nederland. Zij hebben een statiegeldsysteem, wij niet, dus je zit sowieso al met een verschillende systemen. Of een ander voorbeeld zijn de West-Vlamingen die in Frankrijk boodschappen gaan doen. Vandaar dat ik even in de war was met uw vraag. Het is goed dat Luxemburg meezit, dat Frankrijk meekijkt en dat we met de Waalse collega's maximaal proberen af te stemmen om tot het beste systeem te komen.

Zodra de klankbordgroep haar fiat heeft gegeven over de projecten, zal ik vragen om de projecten van fase 1 te bezorgen. Fase 1 is in mei. Ik denk dat het niet slecht is dat het hier besproken wordt wanneer deze fase is afgerond.

De impact op zwerfvuil, mevrouw De Vroe, is natuurlijk essentieel. Dat moet het project uiteraard voor ogen hebben. Dat kunt u ook nagaan door te kijken hoeveel flesjes opnieuw ingeleverd worden. Een beloningssysteem zal meegenomen moeten worden. Ook dat is overeengekomen in de conceptnota.

Met betrekking tot de webinar moet ik het navragen, dat weten we niet.

Voor fase 1 testen we eerst de gehele flow. Dus dat is nu ongeveer in mei. Het is goed dat het nu begint. Ik zal aan de OVAM vragen om hier regelmatig een update te geven. Zij kennen dat veel beter dan ik.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

Uiteraard kunnen we mensen die proefprojecten komen toelichten, in de regeling opnemen. Anderzijds, minister, denk ik dat het heel belangrijk is dat uzelf als bevoegd minister toch heel duidelijk de vinger aan de pols houdt. Want zoals u zelf met ons inmiddels moet vaststellen, zal het wat betreft timing geen sinecure zijn om alles kwaliteitsvol en op een goede manier uit te voeren. Als ik dan hoor dat de projecten nog goedgekeurd moeten worden om tot uitvoering te kunnen overgaan ... We zijn ondertussen wel begin mei. De tijd tikt dus verder op dat vlak, en er was eigenlijk al

heel veel tijd. In die zin kan ik het alleen maar toejuichen dat u zegt te zullen vragen om een maand vroeger een aantal zaken in de open omgeving te doen. Maar het lijkt me belangrijk om daar heel kort op te zitten, zodat er gewoon geen enkele week meer verloren gaat, want dat zal zich enkel tegen ons keren. Zeker wanneer we samenwerken en afstemmingen willen met andere gewesten, kunnen we niet zeggen dat ze nog even moeten wachten omdat wij ons huiswerk moeten afmaken. Ik kan u in die zin enkel aanmoedigen om het kort op te volgen.

Daarnaast heb ik al aangegeven dat ik het positief vind dat men ook federaal aan het kijken is om administratief al op de twee systemen voor te bereiden. Maar, minister, bij dezen wil ik u toch ook de vraag en de suggestie meegeven om er ook voor te zorgen dat het terrein zich op de twee systemen al voorbereidt. Want ook op het terrein het ene of andere systeem uitrollen vergt wat tijd, en ik hoop dat dat in goed overleg, met begrip en op een goede manier kan gebeuren, anders stopt het daar of gaat het daar in het honderd lopen.

Als laatste, minister, wil ik het volgende meegeven. Ik heb hier dadelijk antwoord gekregen of Wallonië hun proefprojecten op dezelfde vijf criteria test. Ze hebben inderdaad aangegeven dat ze het onderzoeken maar ook uitvoerig testen, of zo stond het althans in het krantenbericht. En die vijf criteria zijn uiteraard belangrijk. Maar om af te sluiten wil bij één element toch nog stilstaan, minister: het element van toegankelijkheid, het gebruiksgemak. Ik denk dat het zo belangrijk is, als we iedereen mee willen hebben, dat het gebruiksgemak op een kwaliteitsvolle manier wordt beoordeeld. Ik wil u er trouwens ook voor bedanken dat de Vlaamse Ouderenraad nu ook effectief betrokken is in de klankbordgroep. U stelt heel duidelijk dat als het niet werkt, het niet werkt. Maar die toegankelijkheid en dat gebruiksgemak zijn heel belangrijk. Als ik eraan denk om elk blikje, en dan ook nog eens de zak, met een smartphone te moeten scannen ... Ik persoonlijk, en wij vanuit onze partij, zijn toch wel bezorgd of we dat gebruiksgemak niet dermate naar beneden zouden halen en zo een soort 'foertgedrag' zouden creëren. En dat mag het absoluut niet worden. Daarom is er dus nog eens onze vraag om dat gebruiksgemak extra kritisch in het oog te houden.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Ik wil zeker nog enkele zaken toevoegen. De minister zegt dat ze er ver van wil blijven, en die proefprojecten hun werk wil laten doen. Ik ben het daar volledig mee eens. Maar aan de andere kant moeten wij als politici die uiteindelijk de beslissingen moeten nemen, ons niet laten gijzelen door het feit dat de timing te laat is. Ik ben dus heel blij dat de timing vervroegd wordt. Het is een belangrijke beslissing die genomen moet worden. Ik denk dat we allemaal onze verantwoordelijkheid kunnen nemen dat we de juiste beslissing nemen, in het kader van minder zwerfafval, zodat er ook voldoende tijd is om erover te debatteren en te kijken wat de beste aanpak is. Dat vind ik dus een hele goede zaak.

Voor het overige wil ik met een positief item afsluiten en melden dat we deze zomer opnieuw een proefproject rond statiegeld zullen doen in de gemeente Bredene.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, u weet dat wij als groenen voor statiegeld op alle flesjes en blikjes zijn en dat wij al jaren pleiten voor een toegankelijk systeem voor iedereen. Er wordt nu eindelijk werk gemaakt van onderzoek. Wij hopen dat de afstemming tussen Vlaanderen en Wallonië goed gebeurt, dat er geen taboes zijn, en dat de projecten die het best scoren, ook naar voren geschoven worden als de oplossing. Ik ga ervan uit dat het zo is. Ik ben niet helemaal gerust dat het zo zal zijn, maar goed.

We gaan blijven pleiten voor het invoeren van het statiegeld. Wat ons betreft weet u dat wij niet helemaal overtuigd zijn van het volledig digitale systeem. Wij wachten de resultaten van de proefprojecten af en hopen dat u uw timing haalt. U mag alleszins nog veel vragen van ons verwachten als dat niet het geval zou zijn.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het mislukken van de fusie tussen water-link en Pidpa – 2346 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, mislukken mag nu weer veranderen naar lukken, 'the soap goes on'. U pleit er al heel lang voor dat de drinkwatermaatschappijen moeten fusioneren. Dat hebt u ook heel recent nog gezegd, maar ook tijdens een hoorzitting in het Vlaams Parlement hoorden wij alle drinkwaterbedrijven. Die kondigden twee fusies aan, een fusie tussen de Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij der Provincie Antwerpen (Pidpa) en water-link, en een fusie tussen Farys en De Watergroep. U verklaarde dat u wou dat de fusie tussen Pidpa en water-link een voorbeeld zal zijn voor anderen en dat als zij niet fusioneren, u zult optreden. We weten immers allemaal dat drinkwater voor burgers de voorbije jaren veel duurder is geworden. Het is dus belangrijk dat die fusies op een goede manier zouden gebeuren, zodat de drinkwaterfactuur niet hoger wordt, maar integendeel lager.

We hebben allemaal de soap in de kranten en in de verschillende raden gevolgd. Er waren fusiegesprekken. Hier in het parlement verklaarden water-link en Pidpa nog dat alles goed verliep. Een paar weken geleden bleek dan plots alles opgeblazen te zijn, en vorige week vernamen we dan dat het toch allemaal weer in orde is en dat Pidpa en water-link zullen fusioneren.

Minister, hoe reageert u op heel dit verhaal en de misschien geslaagde fusie, of toch weer niet, tussen Pidpa en water-link? Welke consequenties heeft die voor de drinkwaterfactuur?

U hebt al meerder keren aangegeven dat u droomt van één groot drinkwaterbedrijf. Welke stappen hebt u ondertussen ondernomen om die droom te realiseren?

Hoe zit het met de waterzuiveringsbedrijven? Wilt u hier ook fusie bevorderen? Welke stappen zet u hiervoor? Want er zijn nog veel meer bedrijven die met riolering en waterzuivering bezig zijn dan drinkwaterbedrijven. Daar is het ook een heel complex gegeven.

Tijdens de hoorzitting met de drinkwatermaatschappijen bleek dat Pidpa en water-link geen nieuw tariefplan hadden wegens de fusie die bezig was. Minister, nu blijkt dat Pidpa en water-link toch zullen fusioneren, wanneer komt er transparantie over de nieuwe tariefpaden?

De voorzitter: Minister Demir heet het woord.

Minister Zuhail Demir: Mevrouw Schauvliege, het is heel goed dat de fusie niet gekapseisd is, want ik vond het echt wel noodzakelijk dat de fusie tussen water-link en Pidpa kon doorgaan. Ik heb ook geprobeerd om achter de schermen wat mee te masseren. Het is goed, dat zit nu weer 'on track'.

Ik blijf erbij: als een stad als New York met zijn complexiteit en met 9 miljoen inwoners met één waterbedrijf kan werken, dan kunnen we dat in Vlaanderen ook. Bovendien denk ik ook dat de klimaatverandering de drinkwatermaatschappijen sowieso noopt tot meer samenwerking. Dat doen zij, we hebben die samenwerking in 2019 heel fel ingezet. Nu is de fusie tussen water-link en Pidpa goed. Ik heb begrepen dat er ook toenadering is tussen Farys en De Watergroep.

Momenteel is mijn kabinet in gesprek met de drinkwaterbedrijven, en we bereiden de wetgeving hierrond voor. Ik maak tegelijk ook werk van een versterkte aansturing en toezicht. Via het Drinkwaterbesluit dat op 21 januari definitief door de regering werd goedgekeurd, garanderen we niet alleen een perfecte drinkwaterkwaliteit tot aan de kraan, maar werken we ook aan een resultaatgerichte aansturing van onder meer lekverliezen, leveringszekerheid en productiecapaciteit. Nu, water-link en Pidpa is één fusie. Er is Farys en De Watergroep. Ik hoop dat dat zich verder goed zet. Er komen ook regelgevende initiatieven aan. Dan heb je nog twee kleintjes. Er is de evolutie die we nu zien. Ik denk dat zij ook wellicht naar een toenadering zullen moeten gaan.

Uw vraag over de eenmaking van de waterzuiveringsbedrijven volg ik niet zo goed, omdat de zuivering van afvalwater al uitgevoerd wordt door één bedrijf. Zoals u weet, hebben we vorig jaar ook een nieuw decreet en een bijhorende samenwerkingsovereenkomst met Aquafin goedgekeurd voor een nog sterkere responsabilisering en resultaatsgerichte aansturing.

Uw vierde vraag gaat over de tariefplannen van water-link en Pidpa. Zij spraken met de WaterRegulator af om nog dit jaar een tariefplan in te dienen. Uiteraard zijn de fusiegesprekken daarvoor ook richtinggevend. Dat wordt vervolgd.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Carmen Ryheul aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de gevolgen van het voorkeustracé van de hoogspanningslijn Ventilus – 2358 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: Mevrouw Ryheul heeft het woord.

Carmen Ryheul (Vlaams Belang): Minister, eind maart legde de Vlaamse Regering het voorkeustraject voor de Ventilusverbinding vast. Sinds 19 april kan het exacte tracé van de Ventiluslijn en het voorontwerp van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) tot in de kleinste details online bekeken worden. Op maandag 22 mei 2023 wordt nog een plenaire vergadering georganiseerd waarvoor ook de betrokken gemeenten worden uitgenodigd.

Oorspronkelijk had het GRUP betrekking op 25 steden en gemeenten. Uiteindelijk zijn er nog vijftien betrokken, of beter: getroffen. De ongerustheid is dus enerzijds deels weggenomen, maar anderzijds zijn nu plots heel wat mensen wakker geworden. Bij hen rijzen tal van vragen over de impact op hun gezondheid, en over compensaties.

Initieel stelde u ten opzichte van het Vlaams Parlement en de Vlaamse bevolking dat uw voorkeustracé slechts een kleine impact zou hebben. Maar als men de beschikbare kaarten bekijkt, minister, dan kan men alleen maar vaststellen dat er veel meer woningen, landbouwinstallaties en bedrijven geïmpacteerd zijn.

De Vlaamse Regering heeft de bevolking dus misleid door de indruk te geven dat er maar tachtig woningen betrokken zouden zijn in Ventilus. Ik heb tijdens de paasvakantie zelf eens het hele traject afgereden om een duidelijk beeld te krijgen

hoe erg uw dogmatische bovengrondse Ventilusan onze West-Vlaamse mensen en bedrijven eigenlijk zal treffen. Uw voorkeurstracé heeft geen kleine impact, maar is gewoonweg vernietigend voor sommige dorpskernen, bedrijventerreinen, en de mooie open West-Vlaamse ruimte en natuur.

Zoals u wellicht ook wel vernomen zult hebben in de pers, voerden we ondertussen, voorafgaand aan de gemeenteraden waarop Ventilusan geagendeerd was, in een drietal gemeenten actie. Dat was in Izegem, Lendeledede en Deerlijk. Misschien zou u daar ook telkens aanwezig moeten zijn, minister. Als u de moeite zou doen om met de bevolking van de getroffen gemeenten te spreken, dan zou u zelf ook kunnen voelen hoe ongerust en hoe bang de mensen zijn, vooral voor hun kinderen. Dan zou u voelen hoe uw bovengrondse plannen duidelijk wegen op de mensen. Dan zou u ook ten volle beseffen dat het op hun gemoedsrust drukt. Kortom, minister, onze mensen en bedrijfsleiders liggen wakker van de bedreigende situatie die u gecreëerd hebt.

In Izegem loopt de luchtlijn bovendien niet alleen boven een zeer groot aantal woningen, maar ook boven en langs enkele hoogtechnologische Izegemse ondernemingen. De internationale communicatiespeler Skyline reageerde in de pers dat dit door hen als een open oorlogsverklaring van u en uw Vlaamse Regering wordt beschouwd, maar dat ze nog lang niet van plan zijn om te buigen en te vertrekken.

Het is werkelijk volkomen onbegrijpelijk dat u tot op heden ook geen rekening hebt gehouden met de bekommernissen van onze West-Vlaamse bedrijven, die nu door uw voorkeurstracé worden getroffen. Het is nog minder te vatten dat u met de getroffen bedrijfsleiders tot op heden nooit ernstig in debat hebt willen of durven gaan. U krijgt het aan de honderden getroffen werknemers in mijn provincie met geen zinnig woord uitgelegd dat zij hun werk dreigen te verliezen omdat ondernemingen onder of in de buurt van uw geplande luchtlijn niet verder willen investeren, of gewoonweg de deuren zullen sluiten.

Ook in Deerlijk gelooft geen kat meer in uw verhaal over de 'kleine impact'. Alleen al in deze gemeente zullen maar liefst 450 woningen en ondernemingen in de eerste 125 meter vanaf de hoogspanningslijn zo goed als continu blootgesteld worden aan schadelijke magnetische wisselvelden van meer dan 0,4 microtesla. Dezelfde waarde werd nu reeds in het Vlaamse Binnenmilieubesluit opgenomen, en diezelfde langdurige blootstelling wordt vandaag ten zwaarste afgeraden door experts. Binnen deze stralingszone bevinden zich op dit ogenblik een jeugdvereniging en ook een kinderboerderij waar boerderijklassen plaatsvinden.

Het meest vergiftigde geschenk hebt u in West-Vlaanderen voorbehouden voor de bevolking tussen Izegem en Avelgem, minister, want de luchtlijn van 380 kilovolt die tussen de gemeenten loopt, zult u verzwaren tot maar liefst 6 gigawatt. Volgens de berekening van uw eigen Departement Omgeving zal de jaargemiddelde magnetische veldbelasting minstens 12 microtesla bedragen. Ventilusan startte dus met een beginbelasting van 12 microtesla, maar dat zal, volgens uw eigen specialisten, tegen 2032, bij een maximale benutting van het netwerk, zelfs oplopen tot 20 microtesla.

Er zal dus mettertijd tien keer meer stroom door die verzwaarde luchtlijnen lopen, dus zullen er ook tien keer meer schadelijke magnetische velden ontstaan in een veel bredere zone dan nu al het geval is. Nu kom ik tot het meest wraakroepende van uw Ventilusanverhaal, minister, want dat bevestigde u zelf zopas in een antwoord op een schriftelijke vraag. Voor deze mensen voorziet u geen enkele compensatie en biedt u ook geen enkele uitkoopregeling aan.

Ik heb drie vragen voor u.

Hoeveel woningen en ondernemingen zijn er werkelijk over het gehele traject betrokken, aan de beide zijden binnen de 100 meter en de 200 meter afstand tot de hoogspanningslijn van Brugge tot Avelgem?

In de veronderstelling dat Elia de door de Vlaamse Regering gestelde compensatie-eisen volledig zal inwilligen, wat is dan het totaalbedrag aan compensaties die zullen moeten worden uitbetaald, als eenieder die hiervoor op basis van het voorkeustracé in aanmerking komt, deze compensaties effectief zou aanvragen?

Kunt u bevestigen dat de Vlaamse Regering bij haar standpunt blijft en geen definitieve goedkeuring zal geven aan het GRUP tot zolang de Federale Regering geen uitvoering geeft aan de voorwaardelijke randvoorwaarden?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u wel, collega, voor de vraag. Het is altijd belangrijk dat de informatie correct is. Ik zal u misschien hier en daar corrigeren, mevrouw Ryheul.

Er is natuurlijk het algemeen belang. Dat primeert altijd, tenzij u vindt van niet, maar dan weet ik niet hoe u ooit aan beleid zult doen. Als u altijd de keuzes zou moeten maken van bepaalde mensen, dan kunt u geen beslissingen nemen. U moet altijd een beslissing nemen in het belang van eenieder, in het algemeen belang. We weten ook – en dat geldt altijd – dat je nooit goed kunt doen voor iedereen. Ik kwam hier in deze vergaderzaal een paar weken geleden mensen van West-Vlaanderen tegen die me bedankten omdat ik mijn verantwoordelijkheid had opgenomen. Ze bedankten me om ervoor te zorgen dat we energie hebben en dat ook de netten zullen worden versterkt. Daar gaat het ook over. Het gaat niet alleen over energie naar het binnenland brengen, maar ook over de netten in West-Vlaanderen versterken en black-outs vermijden. Dat is ook in de verschillende doelstellingen van Ventilus opgenomen. Ja, dat betekent dat je bepaalde beslissingen moet nemen en knopen moet doorhakken. We hebben altijd gezegd dat we stralingsnormen zouden vaststellen, we gaan dat monitoren via een netwerk en we hanteren stralingsnormen die strenger zullen zijn dan wat Europa ons voorschrijft. Ja, we hebben ook gezegd dat we voor een compensatieregeling gaan die breder is, want we vinden de bestaande compensatieregeling onvoldoende. Ook dat heeft de Vlaamse Regering beslist.

Dat is het verschil tussen u en mij. Ik probeer om ook moeilijke knopen door te hakken, maar ook wel te voorzien dat het op een veilige manier gebeurt, via de stralingsnormen, via een monitoringssysteem en via de uitbreiding van de bestaande compensatieregeling. Het is ook nodig om de noodzakelijke ondersteuning te voorzien, om de directe en indirecte betrokkenen van het finale tracé voldoende compensatie te garanderen. Het is de federale overheid die bevoegd is om de compensatieregeling aan te passen. Elia dient hieraan vervolgens uitvoering te geven. De federale overheid werd dan ook gevraagd om de nodige stappen te zetten om te komen tot een verruimde compensatieregeling. Ook werd in de beslissing van 18 november 2022 opgenomen om dit pakket flankerende maatregelen te agenderen op een vergadering van het Overlegcomité. Dat is gebeurd op woensdag 15 februari 2023. Dan heeft het Overlegcomité kennisgenomen van de vraag tot uitbreiding van de compenserende maatregelen. Er werd vanuit de federale overheid doorverwezen naar de Commissie voor Regulering van Elektriciteit en Gas (CREG) als regulator en Elia als uitvoerder voor de verdere inhoudelijke besprekingen met betrekking tot het Vlaamse voorstel van de verruiming van de compensatiemaatregelen. Zowel de CREG als Elia werden hierover gecontacteerd door ons kabinet. De gesprekken hierrond zijn momenteel lopende. Om die reden kan ik momenteel nog geen uitspraken doen rond totaalbedragen.

De cijfers die in vorige communicaties zijn vermeld, zijn altijd inschattingen geweest van het aantal gebouwen die mogelijk binnen de 0,4 microteslacontour komen te liggen bij de stukken van het tracé waar nieuwe infrastructuur gebouwd zou worden voor de Ventiluslimn. Er zal op die plaatsen dus een nieuwe visuele impact zijn, daar hebben we de verruimde compensatieregeling dan ook voor voorgesteld. De cijfers

van woningen en ondernemingen die u nu vraagt, staan los van de 0,4 microteslacontour en gaan over de landschappelijke impact en de compensatieregeling. De compensatieregeling is dan ook geen onderdeel van de milieubeoordeling die hoort bij het RUP. De grootteordes van cijfers die ik nu meegeef, zult u dus niet in het GRUP kunnen terugvinden.

Bovendien heeft het voorstel van verruimde compensatieregeling inzake de uitbreiding van de verkoopmogelijkheid bij de nieuwe 380 kilovoltlijnen betrekking op een zone van 100 meter, te rekenen vanuit de as van de lijn. De 200 meter waar u naar verwijst, is enkel relevant voor de uitbreiding van het voorgestelde vergoedingspercentage bij nieuwe lijnen. Maar goed, ik geef u voor beide afstanden de grootteordes mee van woningen en bedrijven. Aangezien het hier over visuele en landschappelijke hinder gaat, hebben we voor deze berekening geen rekening gehouden met de ondergrondse delen van het GRUP Ventilus.

Het is van belang om te vermelden dat het grootste deel van het tracé van Ventilus betrekking heeft op de versterking van bestaande hoogspanningslijnen. Er is bij het ontwerp namelijk maximaal gebruikgemaakt van bestaande infrastructuur. Die veranderen niet of nauwelijks van uitzicht. De visuele impact blijft ook hier voor de bestaande woningen en bedrijven vrijwel dezelfde. Het gaat dan over de stukken Brugge-Zedelgem en Izegem-Avelgem. Daar zijn vandaag reeds 960 woningen en tachtig bedrijven gelegen op een afstand van 100 meter van de bestaande hoogspanningslijn. Als de perimeter wordt uitgebreid naar 200 meter, dan gaat het om 2110 woningen en 130 bedrijven die vandaag reeds een hoogspanningslijn in het landschap zien staan. Dat is trouwens niet alleen in West-Vlaanderen zo, maar dat geldt ook voor alle andere provincies. U doet alsof er alleen in West-Vlaanderen hoogspanningslijnen zijn, maar dat is dus niet het geval.

Wanneer er wordt gekeken naar de stukken van het tracé die nu worden gerealiseerd, dan gaat het om 130 woningen en dertig bedrijven op 100 meter afstand en 320 woningen en vijftig bedrijven op 200 meter afstand.

De voltallige Vlaamse Regering stelde, zoals reeds een aantal malen gezegd in deze commissie, in haar doorstartbeslissing met betrekking tot het GRUP Ventilus van 18 november 2022 een steviger pakket flankerende maatregelen voor. En dit als randvoorwaarde voor de verdere uitvoering van de bovengrondse Ventilusverbinding en de definitieve goedkeuring van het GRUP. Het verruimde compensatiebeleid is wat ons betreft dan ook voorwaardelijk aan de definitieve vaststelling van het GRUP, en dus ook aan de realisatie van het project. En zoals gezegd werd dit voorstel al besproken op het Overlegcomité en voorgelegd aan zowel de premier als de bevoegde minister van Energie. Zij zijn hiervan dus op de hoogte.

De voorzitter: Mevrouw Ryheul heeft het woord.

Carmen Ryheul (Vlaams Belang): Nog eens voor alle duidelijkheid: onze partij is net zoals iedereen in West-Vlaanderen voorstander van die broodnodige Ventilusverbinding, maar wij zijn voorstander van een verbinding die veilig is en geen gezondheidsrisico's inhoudt en die dus ondergronds op gelijkstroom moet. Ik ben me er wel degelijk van bewust dat er ook in andere delen van Vlaanderen hoogspanningslijnen lopen, maar die in West-Vlaanderen zullen kabels zijn van 6 gigawatt, en ik denk dat je die niet kunt vergelijken met de hoogspanningslijnen in andere delen van Vlaanderen.

Minister, er is nog een zaak die onze West-Vlaamse mensen en bedrijven beroert, namelijk het door u beloofde permanente monitoringsysteem met sensorboxen op de bovengrondse Ventilus. Uit een recente mail van uw medewerkers aan de actiecomités blijkt dat er nu plots problemen zijn opgedoken wat betreft de levering van bepaalde sensoronderdelen. Vandaar ook deze aanvullende en, voor de getroffen bevolking, heel belangrijke vraag: kunt u bevestigen dat het beloofde monitoringsysteem, dat

zowel 100 als 0,4 microtesla zal opmeten, effectief operationeel zal zijn vanaf het moment dat Ventilus actief zal zijn? Kunt u verzekeren dat alle meetresultaten van dit monitoringsysteem, vanaf de eerste dag voor dit parlement en de bevolking in West-Vlaanderen beschikbaar zullen zijn?

Ik heb nog twee bijkomende vragen.

Als randvoorwaarde voor het GRUP – u verwees er zelf al naar – werd ook een steviger pakket van de compensatiemaatregelen vooropgesteld. Volgens u, minister, ligt dat compensatieballetje nu in het kamp van Elia en de CREG, maar die zwijgt in alle talen. Kunt u misschien vertellen wat hun houding is tegenover de voorwaardelijke randvoorwaarden die op 15 februari op dat Overlegcomité werden opgesteld?

Ten slotte, vind u het, als bevoegd minister, niet vreemd dat er een openbaar onderzoek van het GRUP Ventilus zal plaatvinden voor er zekerheid is dat uw voorgestelde uitgebreidere compensaties er werkelijk komen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik zal eerst antwoorden wat betreft het gezondheidsaspect. Ik moet mij als minister natuurlijk op iemand of iets baseren. Ik ga me niet baseren op wat u als parlamentslid zegt, ik denk niet dat u een gezondheidsspecialist bent. We hebben voor dit dossier anderhalf jaar de tijd genomen om tot een beslissing te komen.

We hebben twee aspecten onderzocht. Het eerste is het aspect gezondheid. Dit is onderzocht door de beste professor in het land, de voorzitter van de Gezondheidsraad, en die heeft ons ook hierin begeleid. Sta me toe dat ik meer geloof hecht aan die professor dan aan wat u zegt. Als de professor, de voorzitter van de Gezondheidsraad, zegt dat het zo is ... Ik moet mijn beleid ergens op baseren. Ik ga dat niet doen op basis van wat het Vlaams Belang zegt.

We hebben ook de technologie door allerlei energiespecialisten laten bekijken, ook vanuit het buitenland – ik denk dat het een Duitser was. Dit was onder andere om te kijken of het niet allemaal ondergronds kan. U doet alsof wij er allemaal van dromen om alles bovengronds te leggen. Neen, als het ondergronds zou gaan, dan zouden we dat doen. Tenzij u denkt dat we knettergek zijn. Dat is bekeken geweest en die technologie is er vandaag niet.

Er is inderdaad een vertraging van de levering van onderdelen, maar het is wel de bedoeling dat het monitoringsysteem deze zomer al wordt getest in een proefproject. Dat zit in elk geval op schema. We willen een werkend systeem hebben tegen het moment dat het dossier wordt uitgevoerd. Het zal nog even duren, maar het moet tegen dan 'up and running' zijn'.

Wat ons betreft komt er een verruimde compensatie, we hebben dat ook als voorwaarde gesteld. Voor de definitieve vaststelling van het GRUP lopen de gesprekken nog. Ik heb heel duidelijk aan de federale overheid en Elia gezegd dat de definitieve vaststelling nog moet gebeuren. Tegen dan moeten de verruimde compensaties vastgelegd worden. Dat was een voorwaarde van de Vlaamse Regering.

Wat de technologiekeuze betreft – tenzij u andere en betere professoren kent – hebben we naast professor Dirk Van Hertem de Duitse professor Westermann aan het werk gezet. Die is wereldexpert qua gelijkstroom. Op een bepaald moment is het dossier beslecht. Als beleidsmakers moet je je ergens op baseren. Ik weet niet hoe u dat zou doen, maar ik doe dat dus op basis van wat een professor gezondheidszorg, een professor energie en een buitenlandse professor zeggen. Met al die puzzelstukken hebben we als Vlaamse Regering de knoop doorgehakt, maar daarnaast willen we

wel een flankerend beleid, met een uitgebreide compensatie, dat ook aan de bewoners tegemoetkomt.

Wat de monitoring betreft ten slotte, werd er reeds aan de hand van de mededeling over gecommuniceerd. Er werd ook een stand van zaken gegeven. Na het proefproject deze zomer zal er opnieuw een stand van zaken aan de Vlaamse Regering worden voorgelegd. Op dat moment kunt u er kennis van nemen.

De voorzitter: Mevrouw Ryheul heeft het woord.

Carmen Ryheul (Vlaams Belang): Dank u wel, minister. Ik hoef u niet te vertellen hoe ik het zou doen, u bent minister en u draagt de eindverantwoordelijkheid. Het is ongelooflijk dat u blijft volharden dat dit project geen gezondheidsproblemen zal meebrengen. Ik raad u dan ook aan om het verslag van de Nederlandse Gezondheidsraad nog eens na te lezen.

Wij zijn wel degelijk blij dat deze stap voorwaarts is gezet en dat de Vlaamse Regering straks ook het voorlopige ruimtelijk uitvoeringsplan zal opstellen, gevolgd door een openbaar onderzoek, waarin de burgers eindelijk ook bezwaren zullen kunnen aantekenen. U gaf ook geen antwoord op mijn vraag wat de houding van Elia en de CREG is. Ik zal het u eens vertellen. De reden moet nochtans niet ver gezocht worden: als ze hier in West-Vlaanderen zulke compensaties zouden uitbetalen, staat Vlaanderen op zijn kop, want dan kunnen ook alle burgers en bedrijven die in de andere provincies onder zo'n hoogspanningslijn liggen, aanspraak maken op de die compensaties.

Ik hoop van harte dat u na de plenaire vergadering op een serieuze manier aan de slag gaat, ook met die vele bezorgdheden van de vijftien getroffen Vlaamse steden en gemeenten. Ik kon vaststellen dat de mensen in de Dorpsstraat niet meer geloven in uw beloftes en compensatiesprookjes. Men vraagt zich af waar die stralingsnormen blijven, waar dat permanente stralingssysteem blijft en waar die compensaties blijven. Het enige positieve dat ik gehoord heb, is dat er straks ook een proefproject opstart.

Ik sluit af met u nogmaals aan uw eigen belofte te herinneren, namelijk dat er geen bovengrondse Ventilus komt indien onze mensen en onze bedrijven niet correct en volledig zullen worden vergoed en ook geen financiële mogelijkheid krijgen om te verhuizen. Minister, hou u daar zeker aan, ik zal u ook blijven herinneren aan uw belofte.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.